

original scientific article
received: 2017-05-19

DOI 10.19233/ASHS.2017.46

IZ PRIMORSKE LEKSIKE III

Metka FURLAN

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
e-mail: metka.furlan@zrc-sazu.si

IZVLEČEK

V prispevku sta obravnavana dva primorska leksema. Prvi je le v piranski istrobeneščini potrjeni lar'gon 'laguna', ki je nastal po apelativizaciji iz starega lastnega imena za Piranski zaliv. Drugi, slovensko kraški ždoba 'rečni izliv, rečno ustje', potrjen le v Križu/Santa Croce (ž'duəbä) in na Kontovelu/Contovello (ž'duəbä), je italijanska narečna izposojenka, ki kaže, da je bilo it. dial. Sdoba kot lastnoimensko poimenovanje spodnjega, le nekaj kilometrov dolgega toka reke Soče, apelativizirano. Izvorno je it. dial. Sdoba označevalo samostojni manjši rečni tok, hidronim pa je slovenskega izvora.

Ključne besede: istrobeneščina, bizjaščina, Piranski zaliv, mareonim, kraško narečje, izposoja, Soča, hidronim, apelativizacija, zemljepisna lastna imena

DAL LESSICO DEL LITORALE III

SINTESI

L'articolo tratta due lessemi litorali. Il primo, lar'gon 'laguna', attestato solamente nell'istoveneto piranese, è stato appellativizzato dal vecchio toponimo per l'odierno Golfo di Pirano, cioè Largon. Il secondo, lo sloveno carsico ždoba 'foce, bocca del fiume', confermato solo in Križ/Santa Croce (ž'duəbä) e Kontovel/Contovello (ž'duəbä), è un prestito italiano dialettale e testimonia l'appellativizzazione dell'italiano dialettale Sdobba, nome del flusso inferiore del fiume Isonzo (sloveno Soča), lungo solo pochi chilometri. L'it. dial. Sdobba era un piccolo flusso con il nome di origine slovena.

Parole chiave: istoveneto, dialetto bisiac, Golfo di Pirano, mareonimo, dialetto carsico, prestito, Isonzo, idronimo, appellativizzazione, toponimo

UVOD

V prispevku¹ sta obravnavana pomensko podobna apelativa, ki sta sestavni del različnih jezikovnih sistemov, italijanskega in slovenskega, družijo pa ju način nastanka, saj sta oba nastala po apelativizaciji zemljepisnih lastnih imen.

ISTROBENEŠKO PIRANSKO LAR'GON 'LAGUNA'

Najnovejša knjiga Rade Cossutta na temo ribištva prinaša istrobeneško in slovensko kraško jezikovno gradivo petih narečnih točk, in sicer istrobeneščine Pirana in Izole ter kraškega narečja Nabrežine, Križa in Konto-

vela. Le med istrobeneškim jezikovnim gradivom Pirana naletimo na besedo *lar'gon* 'laguna' (Cossutta, 2015, 37), ki ji v Izoli pomensko ustreza *golfo*, v Nabrežini *pə'll'udi* (m pl), Križu in na Kontovelu pa *pə'lydi* (m pl). Ker vsi drugi viri, ki prinašajo istrobeneško ali tudi drugo italijansko narečno jezikovno gradivo, apelativa, kot je *lar'gon* 'laguna', ne potrjujejo, se postavlja vprašanje izvora tega piranskega hapaksa legomenon.

Z italijansko besedo *laguna* oziroma s slovensko *laguna* je navadno poimenovan podolžni zaliv, ki ga proti morju skoraj zapira sipina (SSK) oziroma je poimenovana morska plitvina s slano ali polslano vodo, ki jo od morja ločuje sipina, značilna za nizke peščene obale (GTS).² Na podlagi dvojezičnega slovensko-ita-

Slika 1: Coppov zemljevid Istre iz leta 1525 (Kladnik idr., 2014, 84–85)

¹ Prva dva dela sta bila pod istim naslovom *Iz primorske leksike* objavljena v reviji *Annales*, in sicer 15/2, 2005, 405–410 in 18/1, 2008, 111–118.

² Prim. še pomensko razlago v italijanskem viru: »Si chiamano lagune gli spazi d'acqua poco profondi lungo le coste, separati dal mare per mezzo di strisce di terra (freccie litoranee, cordoni litorali, lidi) e nel medesimo tempo comunicanti immediatamente col mare aperto mediante una o più aperture del cordone stesso, dette bocche, o porti, per le quali entra la marea. Con le lagune non devono essere confusi i laghi costieri, che mancano di comunicazione diretta col mare.« (Treccani)

Slika 2: Izsek s Coppovega zemljevida iz leta 1525 z mareonimom³ Largom 'Piranski zaliv'

lijanskega vprašanja *laguna/laguna* dobljeni narečni odgovori izolski *'golfo* predstavlja mlado izposojenko iz standardnega it. *golfo* 'zaliv', slovensko kraški *paludi* (pl) pa iz it. biz. *paludi* (m pl) 'močvirje, močvirnat svet, laguna' (Domini idr., 1985), kar je v spolu drugačno od lat. predloge *palūs* f, g -*ūdis* 'močvirje, blato', odgovor za piransko *lar'gon* pa postane jasen šele ob poznavanju historične toponimije piranskega območja.

Zaliv Largom, Largon 'Piranski zaliv'

Znani izolski kartograf Pietro Coppo je na svojem zemljevidu iz leta 1525, kot kaže, prvi zapisal danes iz zgodovinskega spomina lokalnega prebivalstva že izgubljeno staro ime Piranskega zaliva kot *Largom*. Do sedaj se je zapis na zemljevidu bral kot *Largon* (Kladnik idr., 2014, 78, 167), podroben pogled nanj pa jasno kaže, da ga je treba prebrati *Largom*.

Kasneje se na Coppovem zemljevidu Istre iz leta 1540 namesto lastnega imena *Largom* pojavlja varianta *Largon*.

V primerjavi s Coppovim zapisom *Largon* iz leta 1540 starejša varianta *Largom* ni napačen zapis, ampak predstavlja tipično piransko narečno izreko iz prvotnejše oblike *Largon*. Ta fonetična značilnost piranske istrobeneščine se ohranja še dandanes v primerih, kot so npr. '*pam* 'kruh, it. knjiž. pane', '*ko'mum* 'občina, it. knjiž. comune', '*Pi'ram* 'Piran, it. knjiž. Pirano'. O tej

piranski fonetični posebnosti *-n > -m* je poročal že Ive (1900, 79), po njem pa Rohlf (1966, 429). Potrjuje pa se le za govor Pirana, za istrskobeneška govora Izole in Kopra pa ne (Todorović, 2016, 205).⁴

Vzrok, zakaj je Coppo varianta *Largom* zamenjal z *Largon*, je verjetno ta, da se je ozko lokalno piranske fonetične posebnosti zavedal in jo je zato zamenjal s širše razumljivejšo.

Largon → largon

Poimenovanje Piranskega zaliva *Largon* se od Coppovega zapisa leta 1540 dalje na zemljevidih pojavlja do 18. stoletja, ko mareonim *Largon*, včasih tudi italijansko poknjžjenega *Largone* ali tudi *Laron* brez ^g nadomestita mareonima *Valle di Siziole/Siciole* in *Rada di Pirano* (Kladnik idr., 2014, 78 ss.). Zamenjava starega lastnega imena Piranskega zaliva kaže, da je v lokalnem okolju jezikovna zavest o starem poimenovanju za Piranski zaliv že pred 18. stoletjem začela pešati in da se je v nadaljevanju v zgodovinskem spominu lokalnega prebivalstva popolnoma izgubila. Preden pa je do njegove popolne izgube prišlo, je bil apelativiziran, kar pomeni, da v lokalni jezikovni zavesti beseda [lar'gon] ni več funkcionirala kot lastno ime, ampak kot občnoimenska oznaka za zaliv:

Largon 'Piranski zaliv' → **lar'gon** 'zaliv'

Šele v sodobnem času v Piranu zabeleženo istrobenško *lar'gon* je torej v piranski istrobenški govorici moralo nastati še pred 18. stoletjem.

Ker bi prepoznano razmerje *Largon* : *largon* lahko nastalo tudi po obratni poti, tj. po onimizaciji ali polastnoimenjenju, je treba dokazati, da je lastno ime obstajalo pred občnim.

Nastanek lastnega imena *Largon* 'Piranski zaliv'

Largon kot staro poimenovanje Piranskega zaliva seveda nima nobene zveze z it. pridevnikom *largo* 'širok', kot se je do nedavna prehitro sklepalo v slovenski geografiji.⁶ V italijanski pomorsko-ribiški terminologiji se pridevnik *largo* sicer uporablja za označevanje odprtega morja (prim. v Piranu '*largo* 'Odprto morje/Alto mare', *an'demo 'fora/a 'largo* 'Pojdimo na odprto morje/Andiamo al largo' – Cossutta, 2015, 26, 29), a njegova izpeljanka **largon(e)*, ki bi imela večalno funkcijo,

3 Termin *mareonim* je povzet iz terminologije geografske stroke in se uporablja za označevanje zemljepisnih lastni imen, ki so v zvezi z morjem.

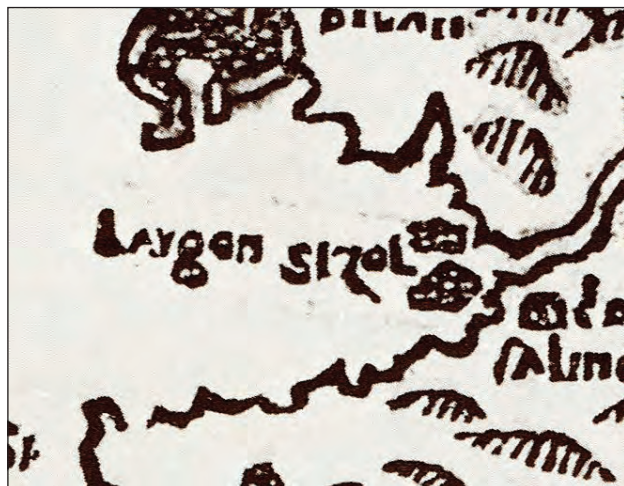
4 Zanimivo je, da sta imeli obe avtorici, ki sta preučevali istrobenesčino Pirana, skupnega informatorja Sergia Perentina, rojenega 1927 (Cossutta, 2015, 22; Todorović, 2016, 68), a je bil v monografiji Cossutta, 2015 on edini informant piranske istrobenesčine, v monografiji Todorović, 2016 pa ne.

5 V zapisu *Laron* iz leta 1571 (Kladnik idr., 2014, 78) se posredno lahko ohranja podatki o priporiškem izgovoru γ , ki je v primerjavi z zapisniškim manj slin. Istrskobeneški govorci Strunjana, Sečovelj, Pirana, Izole in Kopra goitnik izgovarjajo vedno ali pa le delno priporiško (Todorović, 2015; Todorović, 2016). Priporiška izgovarjava goitnikov v Cossutta, 2015 (npr. str. 41, 46) ni bila evidentirana.

6 Njihove starejše razlage lastnega imena *Largon* kot *'široki zaliv' so bile preklicane v Kladnik idr., 2014, 86.

Slika 3: Coppov zemljevid Istre iz leta 1540 (Kladnik idr., 2014, 106)

Slika 4: Izsek s Coppovega zemljevida iz leta 1540 z mareonimom Largon 'Piranski zaliv'

prim. *grande* 'velik' → *grandone* 'zelo velik' (Rohlf, 1969, 415), ni bila evidentirana nikjer niti v primarni pridevniški funkciji kaj šele v sekundarni samostalniški.

Samo starejši in italijansko pišoči avtorji so se še dobro zavedali, da je mareonim *Largon(e)* tesno povezan in tudi v medsebojnem sorodstvu s hidronimom *Dragonja*. Tako je Benussi (1877, 25) obliko *Largone*, za katero pravi, da se ob »La rada di Pirano o di Siciole« tako pravi Piranskemu zalivu, označil za »nome corrotto dall'antico Argaon, l'odierna Dragogna«. Lastno ime *Largon* za Piranski zaliv navaja tudi še Rosamani (1990, 526) in pravi, da je »una derivazione da Argaon, l'odierno Dragogna, che sbocca in questa rada« pa tudi, da se *Dragonja* izliva »nella rada di Pirano detta »Largon« (l'Argaon)« (Rosamani, 1990, 331).

Lastno ime *Largon(e)* seveda ni popačenka starega *Argaone*, ampak je po vzorcu istrobeneške fonetike tipa *tola* 'deska, miza' < *tàola* < rom. **taula* < lat. *tabula* 'deska, plošča'⁷ nastalo iz starejše istriotske predloge **Argaon-e* > it. ben. **Argon-e*, ko se je v piranski istrobeneščini uporabljala z določnim členom: **L'Argone* → *Largone*.⁸

Staro lastno ime reke *Dragonje*, v antiki pri Anonymusu iz Ravenne izpričano kot *Argaone*, je bilo namreč v preteklosti transonimizirano in je poleg reke *Dragonje* sprva verjetno označevalo le ozko območje izliva reke *Dragonje*, torej njeno ustje, kasneje pa kar ves zaliv, v katerega se izliva.

Lokalna homonimija **Argon* 'reka *Dragonja*; zaliv, v katerega se reka *Dragonja* izliva' pa je bila odpravljena tako, da se je za *Dragonjo* začela uporabljati besedna zveza **fiume d'Argon* 'reka zaliva *Argon*'. Zaradi pogostote rabe je v besedni zvezi prišlo do aglutinacije v **fiume Dargon*. *Dragonja* je lokalnim prebivalcem povzročala velike težave, saj je ob močnem deževju pogosto poplavljala, zato jih je asociirala na zmaja kot akterja uničujočih povodnji. Posledica te asociativnosti je bilo preoblikovanje **Dargon* v **Dragon* pod vplivom samostalnika *dragone* 'zmaj', v nadaljevanju pa še morfološko preoblikovanje izglasja pod vplivom kolektivnih samostalnikov tipa *vigna*: **Dragon* → *Dragogna* 'reka, kjer so zmagi/območje (= reka) zmagajev, zmajska reka'. Ljudska etimologija je torej istrobeneški hdn **Argon* substratnega izvora preosmislila kot **Zmajsko reko*, dejansko pa se antični hdn *Argaone* uvršča v staro evropsko hidronimijo, v njem pa se prepozna praindoevropski koren **H₂erg-* 'bel, svetleč', ki se ohranja tudi v indoevropskih besedah, kot so lat. *argentum* 'srebro', het. *harki-* adj 'bel, svetel', sti. *ijrā-* 'bel', gr. *ἀργός* 'isto'.⁹

V slovenščini in hrvaščini sta hidronima *Dragonja* mladi istrobeneški izposojenki in nista substratnega izvora, kot je menil Ramovš (1927). Če bi imel prav, bi se hidronima danes glasila **Dragin* oziroma **Ragin*.

⁷ Z enakim fonetičnim rezultatom je tudi drugi del it. ben. zloženke *graci-pòro* 'široka rakovica, Cancer pagurus', istr. ben. *gransi'poro* 'Kosmač (Cancer pagurus)/Granciporro' (Izola, Piran – Cossutta, 2015, 233), it. knjiž. *gancipòro* 'isto', v 16. st. *granci ... pauii* (Ancona), pri Pliniju (*cancer*) *pagūrus* ← gr. *πάγουρος* 'Cancer pagurus' (← gr. *πάγος* 'skala, čer' + *οὐρά* 'rep, zadek', torej **(rak)* s trdim repom/zadkom): lat. *págūrus* (z ohranjenjo gr. proparoksitonezo) > rom. **páuru* > it. ben. *-pòro* (Battisti, Alessio, 1858). V slovenščino je bila it. predloga izposojena pred narečno monoftongizacijo, prim. leta 1607 *paurie* 'grancipori' (Alasia – Furlan v ESSJ, III, 16), kar ustreza sodobnim kraškimi *pə'ur/po'ur* 'Kosmač (Cancer pagurus)/Granciporro' (Nabrežina), *pə'yr* 'isto' (Križ, Kontovel – Cossutta, 2015, l.c.). Naglasno mesto izposojenk v slovenščini pa kaže, da je bila prvotna proparoksitoneza (tako Battisti Alessio, l.c.) odpravljena: **págūrus* → **pagūrus*. V Nabrežini, Križu in na Kontovelu ima ta italijanska izposojenka tudi generičen pomen 'rak' (Cossutta, 2015, 236).

⁸ Tudi lastno ime Istre se ob *Istria* pogosto pojavlja s sklopljenim določnim členom kot *Listria*, *Isonzo* pa kot *Lisonzo*, *orada* kot *lorada* itd.

⁹ Prim. Furlan, 2016, 42 s. s starejšo literaturo.

Tabela 1: Shema razvoja od hidronima Argaone do piranskega istrobeneškega largon

	HIDRONIM	MAREONIM	APELATIV
Antično staroevropsko	Argaone		
→ izposoja Istriotsko	*Argaon		
→ izposoja Istrobeneško	1. *Argon → transonimizacija 2. *fiume d'Argon 'reka zaliva *Argon' 3. *fiume Dargon 4. → ljudska etimologija: <i>dragon</i> *fiume Dragon 5. → ljudska etimologija: reka (= območje) zmajev (morfološko preoblikovanje po tipu <i>vigna</i>) *Dragonea > Dragogna	1. *Argon 'Piranski zaliv' 2. *L'Argon > Largom, Largon ... 3. Largon 4. Largon → apelativizacija	largon 'zaliv'
→ izposoja Slovensko	Dragonja		
→ izposoja Hrvaško	Dragonja		

Zaključek

Ko sem pisala o nastanku sodobnega hidronima sln. *Dragonja*, hrv. *Dragonja*, it. *Dragogna* (Furlan, 2015; Furlan, 2016, 41–50), piranskega hapaksa legomenon *lar'gon*, ki lepo zaokrožuje dolgotrajno zgodbo od antičnega *Argaone* prek **Argone* in *Largon(e)* do *Dragonja*, še nisem poznala. Ker je občno ime *lar'gon* po apelativizaciji nastalo iz starega lastnega imena za Piranski zaliv *Largon*, je razumljivo, da ga v drugih virih ni bilo moč najti, saj predstavlja neologizem, ki je v mikroarealu Pirana z okolico nastal razmeroma pozno in pred 18. stoletjem, ko je staro ime Piranskega zaliva *Largon* že prehajalo v pozabo.

SLOVENSKO KRAŠKO Ž'DUĀBĀ 'IZLIV/FOCE' (KRIŽ),
Ž'DUĀBĀ 'IZLIV/FOCE' (KONTOVEL)

Med najnovejše evidentirane narečne apelative slovenske leksike sodi kraški samostalnik *ždoba*, ki je v Cossutta (2015, 43) v pomenu *izliv/foce* naveden za Križ: *ž'duābā* in Kontovel: *ž'duābā*,¹⁰ medtem ko se za

isti pomen za Nabrežino navaja iz *liu*, v istrobeneškem govoru Izole *foče*,¹¹ Pirana pa *boka del f'jume*.¹²

Nadalje avtorica pri *ž'doba* pojasnjuje, da je »/i/ zraz /.../ izvirno označeval izliv reke Soče in se je nato razširil kot občno poimenovanje izliva nasploh« (Cossutta, 2015, 43 op. 16). Njeno pojasnilo se nanaša na lastno ime izliva reke Soče, ki ga v isti monografiji navaja pri vprašanju *severovzhodnik (veter, ki piha z brega do Ždobe)*¹³ / *vento di N-E (vento che soffia dalla riva alla foce dell'Isonzo)* (Cossutta, 2015, 46), čeprav slovenskega zemljepisnega lastnega imena *Ždoba*, kot mi je znano, drugi slovenski viri ne navajajo,¹⁴ ampak se v Merkùjevem priročniku najde le mikrotoponim *Zdóba*, g z *Zdóbe* 'rt na levem bregu ustja Soče v občini Štaranzan, it. *Staranzano*', čemur ustreza it. *Punta Sdòbba* (SKII, 80, 102). Zemljepisno lastno ime *Zdoba* je kot rt predstavljen tudi v vodniku TiG (2012, 86), v AS (1996) pa le v italijanskem zapisu *Sdobba*.

To zemljepisno lastno ime se pojavlja na območju bizjaščine,¹⁵ v slovarju bizjaščine pa je evidentiran kot *fdoba* 'Sdobba, ramo deltizio dell'Isonzo' (Domini idr., 1985) [Ždoba] 'rokav delte Soče', v slovarju govora Gradeža (it. Grado) *Sdoba* 'Punta Sdoba, lato occiden-

10 Monografija Cossutta, 2015 vsebuje premalo ustreznega kriškega in kontovskega narečnega gradiva, na podlagi katerega bi se lahko ugotovilo, ali je treba besedi jakostnonaglasno poknjžiti v **ždóba* ali **ždôba*. Več narečnega gradiva je za govor Križa sicer na voljo v Cossutta, 2001, a tam refleksi *ua* ni bil zabeležen. Prav tako tudi ne v gradivu za SLA. Z enakim narečnim izglasjem kot *ž'duābā* in *ž'duābā* so tudi drugi prvotno ajevski samostalniki, npr. *'māylā* 'megla', *'rotā* 'smer' (Križ), *'māylā*, *'rotā* (Kontovel – Cossutta, 2015, 55, 65).

11 Prim. it. *foce* 'rečni izliv, rečno ustje' < pozno lat. *fox* f, g *focis* < lat. *faux* f, g *faucis* 'grlo, ožina, morska ožina' (Battisti, Alessio, 1950–1957, 1673).

12 V dobesednem prevodu 'usta reke'.

13 S krepkim tiskom označila M. Furlan.

14 Na strani <http://dar.zrsvn.si/slike/rphj/s/spi.html> (avtor Daniel Rojšek) sem 3.04.2017 naletela na enkratnico *Zdobje* 'izliv reke Soče', za katero avtor v e-korespondenci (10. in 12.04.2017) pravi, da je »živo ime za izliv Soče med domačini v Zdravščini, Zagraju in na Dobrodubu«, saj je »celotno ozemlje /.../ prekrival poplavni log, s prevladujočimi hrasti dobi«. Za razlago nastanka te lastnoimenske variante glej v nadaljevanju besedila.

15 Tj. beneško narečje s številnimi leksikalnimi elementi arhaične furlanske govornice (Puntin, 2005, 54). Območje bizjaščine Slovenci lastnoimensko poimenujemo *Laško*, Italijani pa *Bisiacaria*.

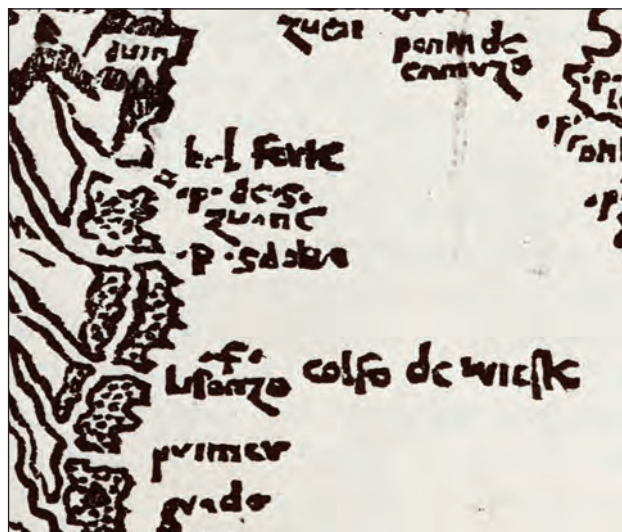

Slika 5: Izsek s Coppovega zemljevida Istre iz leta 1525, na katerem sta Zdoba (Sdoba) in Soča (Lifonzo) označena kot samostojna, vzporedna toka z izlivom v Tržaški zaliv

tale della foce dell'Isonzo', prim. *seno vignui a rimi de Isdoba a Gravo* 'priveslali smo iz Zdobe do Gradeža' s protetičnim *i-* (Bottin, 2003), furlanščine pa kot *Sdòbe* 'Sdobba' (NP, 1792). V piranski istrobeneščini zabeleženo *Òstreghe de Jdoba e vin de Mofalcon* (Rosamani, 1990) 'Ostrige iz Zdobe in vino iz Tržiča' kaže, da je bila Sdobba po tamkajšnjih ostrigah znana vsaj do Pirana. V enakem pomenu, kot Cossutta slovensko *Ždoba*, je predstavljeno lastno ime *Sdobba* v DT, 843: »È la parte terminale del corso dell'Isonzo, lunga pochi chilometri. Lì accanto si trova l'area denominata *Punta Sdobba*«.

Hidronim Zdoba/Sdobba

Kadar se na sodobnih kartah, atlasih ali drugih virih zemljepisno ime *Sdobba* pojavlja, je predstavljeno kot lastnoimenska oznaka za rt, zgodovinski viri pa potrjujejo, da je bilo prvotno to lastno ime samostojnega, sicer manjšega rečnega toka, ime pa naj bi dobil po največjem hrastovem gozdu spodnjega dela ravnine, ki je pokrival območje ob Soči (Puntin, 2005, 20, 122). Zanimivo je, da je starejše stanje na zemljevidih Istre iz

Slika 6: Izsek s Coppovega zemljevida Istre iz leta 1540, na katerem sta predstavljena reka Soča (f. Lifonzo) in rt Zdoba (P. Sdoba)

leta 1525 in 1540 predstavil Pietro Coppo, na kartografskih predstavitvah pa se pojavlja še v 19. stoletju.

Skrajni spodnji tok reke Soče se je v preteklosti spreminjal. Tako je t. i. *Lisontius vetus* 'stara Soča' prvotno tekkel levo od toka Sdobba (Puntin, 2003, karta). Sdobba, današnji izliv reke Soče, pa je postal glavni rokav delte reke Soče enkrat že do leta 1896, ko je bil zaradi poplav tok Soče preusmerjen v Quarantio, drugič pa v 30. letih prejšnjega stoletja, ko je bil tok Soče spet preusmerjen v Sdobbo (<http://www.storija.info/cms/data/pages/000013.aspx>; 30.03.2017).

Zgodovinar in geograf Simon Rutar je pri opisu spodnjega toka reke Soče do izliva iz leta 1892 uporabil slovensko varianto reke *Zdoba*, it. knjiž. *Sdobba*.¹⁶

Pri Villi Vicentini se obrne Soča zadnjikrat proti jugovzhodu ter obdrži to smer celo do izliva. Pri otoku Morosini zapusti svojo staro strugo in se poslužuje struge nekdanje rečice Zdobe (Sdobba), zato sprejme tudi to ime in se v premnogih zavojih leno v morje vali. Padca nema ob izlivu skoraj nič, globokost vode pa se ravna po plimi in oseki, (navadno je ob oseki po 1 m in še manje, o plimi po 2 m globoka). Odkar se imenuje Zdoba, je Soča celo plovna za manjše ladje, ki morejo nositi 200–300 q; ali ker je njen izliv s peskom in svižem zagrajen, zato morejo ladje le ob plimi v Sočo pripluti. Med levim bregom Zdobe in morsko obalo se vleče sipinasta zemeljska kosa,¹⁷ ki završuje z rtom

¹⁶ V navedku sem krepko označila mesta, ki se nanašajo na zemljepisno lastno ime *Zdoba*, it. *Sdobba*, dial. *Sdoba*.

¹⁷ V geografski terminologiji je *kosa* podolžna sipina, ki zapira zaliv ali jezero (SSKJ).

Slika 7: Izsek s topografskega in hidrografskega zemljevida vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske iz leta 1880 z označenim rečnim tokom, rtom in luko Zdoba, tj. Sdobba

„Punta di Sdoba“. Od Fiumicella dalje spremlja **Zdobo** reka Isonzato ali „Canale Isoncello“, ki ni nič drugega nego ostanek stare Sočine struge. Pod finančno stražnico **Zdoba** izliva se Isonzato v glavno reko, ki kmalu potem doseže svoj izliv pod imenom „luka **Zdoba**“ (Rutar, 1892, 28).

Hidronim *Sdobba* spada med najstarejše slovansko oziroma slovensko lastno imenje bizjaškega območja, saj je bil prvič zapisan že leta 1261 *In Sdoba una barcha cum hominibus* IV, leta 1265 *in Sdoba ... in Lisonzum*, leta 1275 *investitura unius molendini in flumine Sdobe* (Frau, 1978, 109; Puntin, 2003, 122; DT, 843). Precej mlajšega, iz leta 1741 *sbocca nell'Isdobbio* (DT, l.c.) in še mlajših (npr. že omenjeno v Gradežu evidentirano *Isdoba* (Bottin, 2003, s.v. *Sdoba*)) se zaradi vzglasnega *i-* proti starejšim zapisom s soglasniškim vzglasjem ne sme vzeti v resen ozir pri vprašanju čim bolj natančne morfološke razlage hidronima *Sdoba*. Zapis s soglasniškim vzglasjem iz 13. stoletja, ko se o slovenski vokalni redukciji še ne sme govoriti, namreč jasno kaže na prvotno stanje vzglasja tega lastnega imena. Zapisi z vzglasnim *i-* imajo namreč romanski protetični samoglasnik.¹⁸

Etimološka razlaga hidronima **Zdoba*, it. *Sdobba*

V italijanski onomastiki je prepričljiva konsenzualno sprejeta razlaga, da je hidronim¹⁹ slovanskega izvora in da se v njem ohranja dendronim *dôb* 'hrast, quercus' (Frau, 1978, 109, 57; Puntin, 2003, 122; Puntin, 2005, 19 s; DT, 843), ki pa ni nastal iz slovenske predložne zveze **iz-doba*, kot je menil Puntin (2003, 122), ampak iz rodilniške predložne zveze **sъ dôba* *'od doba' > sln. **s doba* > po asimilaciji po zvenu **z doba* in sklopu **Zdoba*, ki je bila glede funkcije enaka slovenskim zvezam tipa *z Dunaja* (*pri*ti), *s konja* (*pasti*), *s postelje* (*vzeti rjuhe*), s katerimi se odgovarja na vprašanje *od kod?*, jedrni del zveze pa se pri vprašanju *kam?* veže s predlogom *na*, npr. *na Dunaj*, *na konja*, *na posteljo* (Pleteršnik, 2006; Snoj v ESSJ, IV, 373).²⁰

Enako je nastal danes že zastareli predlog *skónca* 'na koncu, ob koncu', ki se veže z rodilnikom, npr. *stala sta skónca njive* 'stala sta na koncu njive' (SSKJ); Pleteršnik, 2006), in je prek istopomenskega prislova *skónca* 'na koncu, ob koncu' nastal iz predložne zveze **sъ коньса* h **коньсь*, ki je prvotno tako kot tudi še prislov, npr. *skónca je molčal, potem se je pa oglasil* (SSKJ) 'najprej/od začetka je molčal, potem pa se je oglasil', pomenil 'od začetka'.²¹

V etimološkem smislu je hidronim *Zdoba/Sdobba* prvotno pomenil *'(vodni tok) od doba/hrasta' in je zato verjetno označeval rečni tok, ki je tekkel od območja dalje, ki je bilo po vsej verjetnosti lastnoimensko poimenovano z **Dob* (< **dôbъ* 'hrast, quercus').

Postavlja pa se vprašanje, ali je bil ta **Dob* v času nastanka hidronima, tj. pred 13. stoletjem, naselbinsko (kraj) ali nenaselbinsko (gozd) zemljepisno lastno ime.

Ker se je še vedno mogoče strinjati z Bezlajevo razlago, da odražajo pogosta zemljepisna lastna imena tipa *Dôb* stara singularia tantum tipa r. *on lovil rybu, pticu* 'lovil je ribe (nasploh), ptice (nasploh)' (Bezljaj, 2003 (= 1959–60), 163), ki so funkcionirale kot kolektivni samostalniki, je možno, da je sestavina **d/Dob* v *Zdoba/Sdobba* prvotno pomenila enako kot sodobno *dôbje*.

Ker v občini Štaranzan / Staranzano še dandanes obstaja tpn *Dôbje*, g. iz *Dôbja*, it. *Dôbbia* (SKII, 29), biz. *Dôbia* 'frazione di Staranzano' (Domini idr., 1985), furl. *Dôbia*, *Dôbie* (NP, 1750), ki je v virih izpričan razmeroma pozno, prim. leta 1548 *Dobia sotto Monfalcon*, leta 1564 *Dobia* (DT, 327; Puntin, 2003, 61), a leži vzporedno, na približno isti višini z do sedaj prepoznanim rečnim tokom *Sdobbe* (Puntin, 2003, karta), se ponuja razlaga, da današnje *Dôbje*, it. biz. *Dôbia*, ki je izvor-

18 Enako je npr. hrv. dendronim **mnjel* za 'Quercus', ki je dandanes v hrvaškem delu Istre ohranjen kot *mjeu*, v Istarskem razvodu (15. stoletje) zapisan v italijanizirani varianti *Imnjel* poleg *Mgnell* (Furlan, 2016, 61, 69 s starejšo literaturo).

19 In njegovo transonimizirano lastno imenje.

20 Sem spada tudi dikcija *prihajati z morja* : *iti na morje*.

21 Slovanski samostalnik **коньсь* z variantnima, diametralno nasprotnima pomenoma 'konec' in 'začetek', je odraz jezikovne univerzalije, da so diametralna (npr. časovna, krajevna, kakovostna) nasprotja brez jezikovnega šuma pogosto poimenovana z istimi jezikovnimi sredstvi, npr. sln. *prednik*, kjer bi zaradi korenskega dela *pred-* 'spredaj' pričakovali, da bo označeval potomca, sln. *zal* 'lep, postaven itd.', toda z istim slovanskim korenem **zъl-* s primarnim negativnim pomenom *zloba*.

Slika 8: Izsek z zemljevida Istre, nekdanje Japidiije, ki ga je leta 1620 izdelal Giovanni Antonio Magini, na katerem sta reka in luka Zdob zapisani kot *Sdobbio*

no slovenski zbirni samostalnik na *-je* < **-bje*, odraža posodobljeno besedotvorno varianto starejšega lastnega imena **Dob*.

Slovensko **Zdoba* → **Zdobja*

Tako razlago posredno lahko podpira lastnoimenska varianta *Zdobje* 'izliv reke Soče', ki jo je geograf Daniel Rojšek slišal med domačini v Zdravščini, Zagraju in na Doberdobu. Podobna lastnoimenska varianta se pojavlja tudi na nekaterih starejših zemljevidih.²² Tako je leta 1620 na zemljevidu Giovannija Antonia Maginija zapisano lastno ime *Sdobbio*, ki se nanaša na rečni tok in luko Zdob.

Na zemljevidu Spodnje Lombardije, ki ga je leta 1648 izdelal Nicolas Sanson d'Abbeville, najdemo zapis *S. Dobbio F.*, ki se nanaša le na rečni tok Zdob. Enako tudi zemljevid Istre, nekdanje Japidiije, ki ga je leta 1663 izdelal Joan Blaeu, vsebuje zapis *Sdobbio f et porto*. Na zemljevidu spodnjega toka reke Pad, ki ga je leta 1702 izdelal Jean-Baptiste Nolin, je zapisano *Sdobio Porto et R.*, na zemljevidu območja Beneškega zaliva, ki ga je okrog leta 1745 izdelal F. de Cantelli, pa *S. Dobbio R.*

Ker se večina kartografskih zapisov nanaša na rečni tok, je možno, da sodobno narečno *Zdobje* in kartografski zapisi *Sdobbio*, *Sdobio*, *S. Dobbio* in *S. Dobbio* odražajo variantni hidronim **Zdobja*, kar ne more biti nič drugega, kot posodobljena varianta starega hidronima **Zdoba*, ker se je za prvotno krajevno oznako s kolektivno funkcijo **Dob* začela uporabljati novejša do danes ohranjena *Dobje*. Posodobitev starega hidronima

**Zdoba* v novejšo varianto **Zdobja* < **Z Dobja* pa se je lahko realizirala le, ker je bil jezikovni občutek, da je to rečni tok, ki teče od **Doba/Dobja* dalje, še vedno živ.

Izglasje posodobljenega hidronima **Zdobja* potrjuje le omenjeni kartografski zapis iz leta 1745 *S. Dobbio* [*Zdobja*], variantno na *-jo* (tip *Sdobbio* [*Zdobjo*]) je lahko prenašen na podlagi pogostejšega italijanskega tipa moškega spola, kot je npr. *Isonzo/Lisonzo*, pri še živi slovenski narečni varianti *Zdobje*, ki danes označuje le izliv reke Soče, pa bi izglasje *-je* sicer lahko nastalo po slovenskem narečnem preglasu tipa *suša* > *suše*. Ker tak narečni pojav na tem območju ni bil evidentiran, pa je bolj verjetno, da odraža slovenski tip *Podsmreka* (← **pod smreko*) s sekundarno narejeno imenovalniško obliko.

Na/v Dobje?

Besedotvorna razlaga hidronima *Sdobbio* temelji na skladenjskem tipu *na postelji* : *s postelje*, *na gori* : *z gore* in nakazuje na prvotno dikcijo **biti na Dobu*, **iti na Dob*, ki pa se pri predstavljeni predloži rabi *Dóbje* iz Merkùjevega priročnika ne potrjuje (glej zgoraj), znana pa je npr. pri tpn *Dóbje pri Planíni* v občini Šentjur pri Celju, prim. v/na *Dóbju* (SKI).

Slovenski hidronim **Zdoba* → bizjaški hidronim *Sdobbio* → slovensko ždoba 'rečni izliv/rečno ustje'

Razvidno je, da je najstarejši vir za nastanek sodobnega kraškega *ždoba* 'rečni izliv/rečno ustje' (Križ, Kontovel) star slovenski hidronim **Zdoba* (< sln. **Zdoba* < **sъ Doba* *'(rečni tok, ki teče) od območja z imenom Dob'), ki je na bizjaškem območju prvotno označeval samostojni rečni tok z izvirom nekako v višini kraja *Dobje* (it. *Dòbbia*, biz. *Dòbia*) v občini Štaranzan/Štaranzano.

V romanski jezikovni sistem je bil hidronim prevzet šele po slovenski denazalizaciji in zato verjetno ne pred koncem 9. stoletja.²³ Pomen 'izliv/ustje reke Soče' se je za it. hidronim *Sdobbio* ustalil pozno, a verjetno že pred letom 1892, ko je Soča v svojem spodnjem toku tik pred izlivom v morje začela uporabljati strugo reke *Sdobbio*.

Čeprav se apelativ **sdoba* v slovarskih virih bizjaščine (in tržaške italijanščine) ne navaja, je verjetno, da je do apelativizacije *Sdoba* 'izliv/ustje reke Soče' → **sdoba* 'izliv/ustje reke' prišlo že v italijanskem govornem okolju in je bilo kraško *ždoba* izposojeno kot apelativ in ne le kot zemljepisno lastno ime. Dvočlenska potrjenost v slovenščini *Ždoba* : *ždoba* je zato bolj verjetno znak paralelne izposoje iz lastno- in občnoimenske predloge. Slovenska izposojenka *ždoba* je torej le posredni pokazatelj, da je v italijanskem narečnem govornem okolju do apelativizacije zemljepisnega lastnega imena *Sdobbio* 'izliv/ustje reke Soče' prišlo.

22 Zahvaljujem se kolegu geografu dr. Dragu Kladniku, ki mi je omogočil dostop do številnih geografskih virov in slikovnega gradiva.

23 Datacija je postavljena na podlagi ugotavljanj v Ramovš, 1997 (= 1928), 572.

ZAKLJUČEK

Dolgotrajno sožitje med slovanskim in romanskim prebivalstvom na zahodnem območju, kamor so predniki Slovencev prodrli do skrajnega spodnjega Posočja, je pustilo jezikovne sledi, ki so omogočile povezavo med starim slovenskim hidronimom **Zdoba* in mlado italijansko izposojenko *ždoba* 'izliv/ustje reke' v kraškem Križu in na Kontovelu.

SKLEP

Apelativizacija oziroma poobčnoimenjenje ni redek jezikovni pojav, a se pogosteje kot pri zemljepisnih lastnih imenih²⁴ udejanja pri osebnih in stvarnih, npr. (*André-Marie*) *Ampère* (1775–1836) → *amper*, (*Charles C.*) *Boycott* (1832–1897) → *bojkot*, (*Vittore*) *Carpaccio* (1465–1525/26) → *karpačo*, (*John Loudon*) *McAdam* (1756–1836) → *makadam*; *Kalodont* → *kalodont*, *Superga* → *superga*, *Vegeta* → *vegeta*. Še zlasti pa je pojav redkeje evidentiran med narečno leksiko, zato sta predstavljeni primera toliko bolj pomembna za jezikoslovno stroko nasploh.²⁵

24 Na to opozarja npr. Šimunović, 2005 (= 1978), 225.

25 Obe etimološko razloženi besedi sta kot prvotni zemljepisni lastni imeni izgubili identifikacijsko funkcijo v prostoru in prvotna povezanost le z enim denotatom se je razširila na vse z enakimi geomorfološkimi značilnostmi. Prehod iz posameznega k splošnemu je iz besed, ki so praviloma brez predmetnega pomena, povzročil nastanek besed s predmetnim pomenom, tj. 'podolžni zaliv, ki ga proti morju skoraj zapira sipina' in 'kraj, kjer se reka izliva', če sledimo predstavitvi pomena v SSKJ. Slovnica posledica tega je nastanek števnosti, v skladijskem oziru pa sposobnost, da taka beseda dobi možnost nastopati kot jedro v besednih zvezah z desnim imenovalnim prilastkom. Zdi pa se, da med globalnimi apelativizacijami tipa *Kalodont* → *kalodont* in *MacAdam* → *makadam* in v mikroarealu spodbujenima *Largon* → *largon*, **Sdobba* → **sdobba* obstaja pomembna razlika. Medtem ko bi bilo prvi tip mogoče povezovati z jezikovno ekonomijo, ki pogostnost rabe besednih zvez *zobe si umivam z zobno pasto* znamke *Kalodont* obrusi v *kalodont* in tako postavi enačbo *zobna pasta* = *kalodont*, kjer [kalodont] seveda ne označuje več blagovne znamke, ampak posebno vrsto artiklov/produktov ne glede na proizvajalca, bi bilo pri apelativizaciji iz zemljepisnih lastnih imen nastanek enačb *zaliv* = *largon*, *izliv* = *sdobba* treba upoštevati razmere v mikroarealu, ko narečni govorec postavi enačbo, ker je npr. edini zaliv, ki ga pozna *Largon*. Podobno so Splitski lastno ime otoka *Brač*, ki ga imajo vsakodnevno pred očmi, apelativizirali in jim beseda pomeni kar 'otok', zato se pogovarjajo, npr. *iz kojega ste brača?*, odgovor: *prvog* (tj. *Brača*), *drugog* (tj. *Hvara*), *trečeg* (tj. *Visa*), je poročal Šimunović (2005 (= 1978), 225).

FROM PRIMORSKA LEXIS III

Metka FURLAN

RC SASA, Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language, Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenia
e-mail: metka.furlan@zrc-sazu.si

SUMMARY

*In this article two Primorska lexemes are discussed which were appellativized from geographical names. Only in the Istrian-Venetian of Piran confirmed appellative lar'gon 'lagoon' was appellativized from the old name for the Bay of Piran Largon, which appears on the map of Istria in 1540, made by Pietro Coppo. Later this name had been mentioned by some cartographers until the 18th century. In the Largon, the antique name of the river Dragonja is preserved, first documented as Argaoe by Anonymus from Ravenna. In the Istrian-Venetian this name underwent the phonetic change of the type tola 'board, table' < tàola < Rom. *taŷola < Lat. tabula 'board, plate'. The form Argon(e) was later transonymized because the hydronym began to denote also the area of the outflow of the river Dragonja, i.e. the Bay of Piran: *L'Argon(e) → Largon. Because of the initial ž- the Slovene Karst appellatives ž'duabā 'river outflow, river mouth' (Križ/Santa Croce) and ž'duabā 'idem' (Kontovel/Contovello) are Italian dialect borrowings, which show that the Italian name Sdobba, Bisiac Sdoba, naming the final flow of the river Soča/Isonzo before it's outflow into the sea was appellativized. Before 1892 the river channel of Soča/Isonzo has been redirected to the channel of the smaller river, which was mentioned in written sources in the 13th century as Sdoba. From the etymological point of view the hydronym *Zdoba is Slavic/Slovenian origin and primary meant *'(river flow) from the oak (on)', because was probably denoting the river flow which ran from the area named *Dob < PSlav. *dǫbъ 'oak'. In the municipality of Štaranzan/Staranzano, nowadays still exists toponym Dóbjje, genitive iz Dóbja, Italian Dòbbia, Bisiac Dòbia, which lies in parallel, at approximately the same height as flow of the river Sdobba. So it is possible that the modern toponym Dobje, originally Slovenian collective noun on -je, reflects the updated word-formational pattern of the older one's *Dob in the same collective function. This also caused the updating of hydronym: *Zdoba → *Zdobja.*

Keywords: Istrian-Venetian, Bisiac dialect, Bay of Piran, mareonym, Karst dialect, borrowing, Soča, hydronym, appellativization, geographical name

KRAJŠAVE

adj = adjektiv, pridevnik; ben. = beneško; biz. = bizjaško; dial. = dialektično, narečno; f = femininum, ženski spol; furl. = furlansko; g = genitiv, rodilnik; gr. = grško, tj. starogrško; hdn = hidronim; het. = hetitsko; hrv. = hrvaško; it. = italijansko; lat. = latinsko; m = maskulinum, moški spol; pl = plural, množina; r. = rusko; rom. = romansko; sln. = slovensko; sti. = staroindijsko; tpn = toponim

VIRI IN LITERATURA

AS (1996): Atlas Slovenije. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga in Geodetski zavod Slovenije.

Battisti, C. & G. Alessio (1950–1957): Dizionario etimologico italiano I–V. Firenze, G. Barbera editore.

Benussi, B. (1877): Manuale di geografia dell'Istria. Trieste, Stabilimento Artistico Tipografico G. Caprin.

Bezljaj, F. (2003): Zbrani jezikoslovni spisi I–II. Uredila Metka Furlan. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.

Bezljaj, F. ESSJ: Etimološki slovar slovenskega jezika I: A–J (1976); II: K–O (1982); III: P–S (1995), dopolnila in uredila Marko Snoj, Metka Furlan; IV: Š–Ž (2005), avtorji gesel France Bezljaj, Marko Snoj, Metka Furlan, uredila Marko Snoj, Metka Furlan, V: Kazala (2007), izdelala Marko Snoj, Simona Klemenčič, Ljubljana, Mladinska knjiga, Založba ZRC.

Bottin, R. (2003): Al graisan. Vocabolario e grammatica del dialetto parlato nell'isola di grado etimologico, fraseologico, ed analogie con il dialetto veneziano antico, il chioggiotto, il friulano, il triestino e l'istriano. Udine, Litografia Ponte.

Cossutta, R. (2001): Narečna podoba Križa pri Trstu. Koper, Knjižnica Annales.

Cossutta, R. (2015): Ribiška jezikovna in kulturna dediščina v Tržaškem zalivu in slovenski Istri. Koper, Univerzitetna založba Annales.

Domini, S., Fulizio, A., Miniussi, A. & G. Vittori (1985): Vocabolario fraseologico del dialetto "bisiac". Bologna, Cappelli editore.

DT (2011): Cinausero Hofer, B., Dentesano, E. con la collaborazione di Enos Costantini e Maurizio Puntin, Dizionario toponomastico. Etimologia, corografia, citazioni storiche, bibliografia dei nomi di luogo del Friuli storico e della provincia di Trieste. Palmanova, Ribis.

Frau, G. (1978): Dizionario toponomastico Friuli Venezia Giulia. Primo repertorio organico di nomi di luoghi della regione. Udine, Istituto per l'Enciclopedia del Friuli Venezia Giulia.

Furlan, M. (2015): Sull'idronimo Dragonja/ Dragogna. V: Torkar, S. (ur.): Slovanski jeziki v stiku z neslovanskimi: diahroni onomastični pogled / Slavic/ Non-Slavic language contact in the area of diachronic onomastics (= *Linguistica* 55, 2015, 73–87). Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Furlan, M. (2016): Prispevki k slovenski in slovanski etimologiji. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.

GTS (2005): Geografski terminološki leksikon. Uredili Drago Kladnik, Franc Lovrenčak, Milan Orožen Adamič. Leksikografska obdelava Marjeta Humar, Borislava Košmrlj -Levačič. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.

Ive, A. (1900): I dialetti ladino-veneti dell'Istria. Strassburgo, Karl J. Trübner, librajo-editore.

Kladnik, D., Pipan, P. & P. Gašperšič (2014): Poimenovanja Piranskega zaliva (= Geografija Slovenije 27). Ljubljana, Založba ZRC.

NP (2004): Il nuovo Pirona: Vocabolario friulano. Aggiunte e correzioni riordinate da Giovanni Frau per la seconda edizione (1922). Udine, Società filologica friulana.

Pleteršnik, M. (2006): Slovensko-nemški slovar 1894–1895. Elektronsko izdajo iz leta 2006 uredile Metka Furlan, Helena Dobrovoljc in Helena Jazbec. Ljubljana, Založba ZRC.

Puntin, M. (2003): Toponomastica storica del Territorio di Monfalcone e del comune moderno di Sagrado. Gradisca d'Isonzo, Centro Isontino di Ricerca e Documentazione Storica e Sociale »Leopoldo Gasparini«, SKRD Jadro, SKRD Tržič.

Puntin, M. (2005): Slovenci na tržiškem teritoriju. V: Klemše, V. (ur.): Slovenci v Laškem. Cenni storici sulla comunità slovena nel Monfalconese. Tržič, SKSRD Tržič, 15–60.

Ramovš, F. (1927): O naravi psl. tort- in tert- v slovenščini. Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino VI, 22–26.

Ramovš, F. (1997): Zbrano delo. Druga knjiga. Uredil Jože Toporišič. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Rohlf, G. (1966): Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti: Fonetica. Traduzione di Salvatore Persichino. Torino, Giulio Einaudi editore.

Rohlf, G. (1969): Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti: Sintassi e formazione delle parole. Traduzione di Temistocle Franceschi e Maria Caciagli Fancelli. Torino, Giulio Einaudi editore.

Rosamani, E. (1990): Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione Giuliano-Dalmata quale essa era stata costituita di comune accordo tra i due stati interessati nel convegno di Rapallo del 12-XII-1920. Trieste, Edizioni Lint.

Rutar, S. (1892): Slovenska zemlja I. del. Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska. Prirodnoznanstvi, statistični in kulturni opis. Ljubljana, Matica Slovenska.

SKI (1985): Jakopin, F., Korošec, T., Logar, T., + Rigler, J., Savnik, S., Suhadolnik, S., Slovenska krajevna imena. Ljubljana, Cankarjeva založba.

SKII (1999): Merkù, P., Slovenska krajevna imena v Italiji. Priročnik/Toponimi Sloveni in Italia. Manuale. Trst, Mladika.

SLA: Gradivo za Slovenski lingvistični atlas. Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Ljubljana.

SSKJ (1970–1991): Slovar slovenskega knjižnega jezika I–V. Ljubljana, Državna založba Slovenije.

Šimunović, P. (2005 (= 1978): Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora. Zagreb, Golden marketing-Tehnička knjiga.

TiG (2012): Bandelj, A., Pahor, S., Rupel, A., Tržaško in Goriško. Uredil Drago Kladnik. Ljubljana, Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, ZRC SAZU.

Todorović, S. (2016): Narečje v Kopru, Izoli in Piranu. Koper, Libris.

Todorović, S. (2015): Šavrinsko in istrskobeneško besedje na Piranskem. Koper, Libris.

Treccani: [http://www.treccani.it/enciclopedia/laguna_\(Enciclopedia-Italiana\)](http://www.treccani.it/enciclopedia/laguna_(Enciclopedia-Italiana)) (27.03.2017).